

Спогади колективу про науковий шлях і здобутки Валентини Антонівни Васильєвої у Науково-дослідному інституті приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

Науковий шлях професора Валентини Антонівни ВАСИЛЬЄВОЇ відомий активною науковою і організаційною діяльністю. Її ставлення до науки, життєва мудрість і далекоглядність, управлінські якості та працелюбство сформували наукову школу корпоративного права, в основу якої закладено наукові ідеї та аргументи, висновки і пропозиції, результати плідної наукової праці Вченої. Сформований під керівництвом Валентини Антонівни колектив учнів та колег завжди отримував натхнення, мудрі поради і наукові рекомендації від Вченої, поділяв її наукові погляди і прагнув до наукових звершень завдяки наставницьким здібностям і значним науковим результатам, що були основою і прикладом для розвитку від їх Керівника.

Ідейним Вчителем, Наставником і Другом Валентини Антонівни був Володимир Васильович ЛУЦЬ, з яким вона пройшла свій управлінський і науковий шлях з витоків становлення Прикарпатської школи цивілістики. Від заснування кафедри цивільного права юридичного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника у 1995 році Валентина Антонівна разом з Вчителем створили базу для наукових досліджень у сфері договірного права. Як наслідок – у 2006 році нею захищено докторську дисертацію на тематику посередницьких договорів. Втім наукові інтереси обох Вчених у подальшому розширилися за рахунок інших напрямів розвитку приватного права, що отримали підтримку на етапі становлення нашої незалежної держави, зокрема, напрям корпоративного права, який потрібно було досліджувати, розвивати і удосконалювати з метою становлення економіки, розвитку підприємництва і надання бізнесу надійних інструментів правового регулювання корпоративних відносин загалом та підприємницької діяльності зокрема. Тому на початку 2001 року виникла ідея створення Лабораторії вивчення проблем корпоративного права, засновником і керівником якої став академік Володимир Васильович ЛУЦЬ, а концептуальним розробником тематики – професор Валентина Антонівна ВАСИЛЬЄВА. Втілення цієї ідеї в наукове життя отримало подальший розвиток 1 березня 2008 року після підписання договору між Науково-дослідним інститутом приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України та Прикарпатським національним університетом імені Василя Стефаника. Така подія стала документальним підтвердженням наукових задумів для проведення фундаментальних досліджень у сфері корпоративного права.

Незважаючи на виклики часу і вимоги суспільства у застосуванні нових трендів серед пропонованих європейських правових інструментів, спрямованих на врегулювання корпоративних відносин у сфері підприємництва, Вченою завжди ставився акцент на вітчизняні добре відомі теоретико-правові ідеї, закріплені у правовому полі, що роз'яснювали сутність правовий явищ і були добре відомі практиці застосування. Адже, як зазначала Валентина Антонівна, процедурні аспекти здійснення корпоративного управління і корпоративних прав можливо підкорегувати на законодавчому, локальному чи договірному рівні, але наукове сприйняття сутності окремих правових інститутів, понять, явищ правової дійсності має бути основою для змін, пропонованих для врегулювання суспільних відносин, що виникають у сфері

бізнесу на практиці. Свої погляди Вчена висловлювала не тільки у наукових виступах та їх результатах (тезах доповідей, статтях, монографіях, коментарях до законодавства і судової практики), але й науково-правових висновках, які Вона надавала, будучи суддею Постійно діючого Третейського суду при Спілці юристів України, членом методичної ради при прокуратурі Івано-Франківської області, міжвідомчої координаційної ради з питань правової освіти населення, науково-методичної ради при Міністерстві освіти України, членом науково-консультативної ради при Верховному Суді України та при Конституційному Суді України, а також членом Асоціації правників України.

Наукова діяльність Валентини Антонівни отримала визнання на локальному і на всеукраїнському рівнях, що підтверджується відповідними відзнаками і нагородами. Зокрема, 2012 рік – нагороджена відзнакою Івано-Франківської обласної державної адміністрації та Івано-Франківської обласної ради «Відомий науковець року»; 2013 рік – присвоєно звання Заслужений юрист України; 2013 рік та 2017 рік – нагороджена відзнаками Верховного Суду України як члена Науково-консультативної ради; 2020 рік – нагороджена премією імені Ярослава Мудрого у номінації «За видатні досягнення у науково-дослідній діяльності з проблем правознавства» за цикл наукових праць «Правові та економічні аспекти підвищення конкурентоспроможності національного господарства, інноваційного та сталого розвитку»; 2021 рік – нагороджено нагрудним знаком «Відзнака Конституційного Суду України»; 2023 рік – нагороджено Грамотою та медаллю від Союзу юристів України «Видатний юрист України».

Довгі роки Валентина Антонівна була членом спеціалізованої вченої ради Д 26.001.06 у Науково-дослідному інституті приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України. За її сприяння у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника теж було створено спеціалізовану вчену раду Д 20.051.14, яку вона й очолювала. Крім того, Вчена була членом спеціалізованої вченої ради Бакинського державного університету ім. М. Е. Расулзаде (Азербайджанська Республіка).

Наукова діяльність Вченої спрямовувалася й на надання наукових консультацій своїм учням і колегам, чії наукові інтереси поєднувалися з її думками, сприяла розвитку та втіленню в життя їх наукових ідей. Крім того, Валентина Антонівна здійснювала офіційне опонування докторських та кандидатських дисертацій, рецензування монографій, підручників, наукових видань, надавала відгуки на автореферати дисертацій, поданих на здобуття наукового ступеня кандидата та доктора юридичних наук. У складі колективу Лабораторії нею було надано ряд пропозицій до корпоративного законодавства шляхом розробки понад 20 проєктів змін до нормативно-правових актів. Зокрема, за останні роки подано і зареєстровано у профільних комітетах Верховної Ради України проєкти Законів України «Про внесення змін до Закону України «Про товариства з обмеженою і додатковою відповідальністю» (2020 рік), «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення порядку здійснення корпоративних прав» (2021 рік), «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо правового захисту корпоративних прав» (2022 рік), «Про внесення змін до Цивільного кодексу України» (№ 10305 від 29.11.2023 року), «Про внесення змін до чинного законодавства щодо удосконалення корпоративного управління в товариствах» (№ 10304 від 29.11.2023 року), з якими можна ознайомити на офіційному сайті Верховної ради України. Враховуючи тенденції розвитку діджиталізації і цифровізації правових і економічних процесів Валентина Антонівна була у складі робочої групи, створеної при Комітеті з питань правової політики Верховної Ради України, яка працювала в рамках рекодифікації цивільного законодавства по розробці нової редакції статей 177 – 179 ЦК України (законопроект № 6447 від 17.12.2021 р.) та по розробці проєкту Закону про цифровий контент та цифрові послуги 6576 від 31. 01. 2022 р.

Лідерські якості Валентини Антонівни ВАСИЛЬЄВОЇ проявилися не тільки у науковій, але й у організаційній діяльності, оскільки, будучи головою оргкомітетів численних наукових заходів, під її керівництвом організовано і проведено значну кількість міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій, круглих столів, семінарів, вебінарів, інших наукових і науково-практичних заходів. Зокрема, йде мова про щорічно проведені науково-

практичні конференції, семінари та круглі столи з питань корпоративного права за темами: «Становлення та розвиток корпоративного права в Україні» (2003 рік); «Приватноправові питання створення та діяльності акціонерних товариств» (2004 рік); «Проблеми здійснення і захисту корпоративних прав» (2005 рік); «Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин в сучасних умовах» (2006 рік); «Поєднання публічно-правових та приватноправових механізмів регулювання господарських відносин» (2007 рік); «Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин в сучасних умовах» (2009 рік); «Охорона корпоративних прав» (2010 рік); «Проблеми охорони прав суб'єктів корпоративних право-відносин» (2011 рік); «Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин» (2012 рік); «Корпоративні правочини» (2013 рік); «Карпатські молодіжні читання: актуальні проблеми української цивілістики» (2013 рік); «Корпоративне право України та інших європейських країн: порівняльно-правова характеристика» (2014 рік); «Корпоративне право України та інших європейських країн: шляхи гармонізації» (2015 рік); «Адаптація корпоративного законодавства України до права Європейського Союзу» (2016 рік); «Корпоративне право України та європейських країн: питання теорії та практики» (2017 рік); «Корпоративне право України та країн Європейського Союзу: новели законодавства» (2018 рік); «Правовий захист корпоративних прав за законодавством України та країн Європейського Союзу» (2019 рік); «Законодавство про акціонерні товариства: новації та перспективи» (2020 рік); «Рекодифікація Цивільного Кодексу України: перспективи правового регулювання корпоративних відносин» (2021); «Зміни у корпоративному законодавстві в період дії правового режиму воєнного стану в Україні» (2022 рік). За результатами проведених щорічних всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференцій опубліковано збірники наукових праць. У 2023 році з великою пошаною і глибоким сумом було проведено міжнародну науково-практичну конференцію «Здійснення та захист корпоративних прав в Україні: шлях до європейських стандартів», присвячену світлій пам'яті доктора юридичних наук, професора Валентини Антонівни ВАСИЛЬЄВОЇ.

Підкріпленням необхідності проведення наукових пошуків був досвід Валентини Антонівни її правничої діяльності, яку вона практикувала у компанії «Юридичний центр», будучи засновником компанії і керівником відділу по роботі з юридичними особами. Глибинні теоретико-правові знання, конструктивний аналіз практичної складової стали передумовою становлення школи корпоративного права, що є незамінним здобутком Вченої.

За ініціативи професора В. А. Васильєвої видано серію книг «Корпоративне право» у формі монографічних досліджень, коментарів до законодавства та судової практики, навчальних підручників, збірників наукових праць за матеріалами науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів, а також опубліковано ряд наукових статей у відомих міжнародних і українських фахових наукових журналах, надано пояснювальні записки та науково-правові експертизи проєктів нормативно-правових актів, нормотворчі пропозиції у формі законопроектів, фахові експертні висновки щодо тлумачення і застосування діючих норм законодавства на запит Конституційного Суду України, Верховного Суду України, органів державної влади та місцевого самоврядування. Зокрема, за загальною редакцією В. А. Васильєвої опубліковано: Корпоративне право Австрії і України (монографія, 2015 рік); Корпоративне право Польщі та України (монографія, 2016 рік); Корпоративне право України: проблеми теорії та практики (монографія, 2017 рік); *Prawo handlowe Ukrainy* (monografia, 2017 r); *Corporate Law of Ukraine (scientific and practical manual 2019 y.)*; Науково-практичний коментар Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» (2020 рік); Науково-практичний коментар судової практики з розгляду справ щодо корпоративних спорів та корпоративних прав (2022 рік); Здійснення і захист корпоративних прав в умовах правових режимів надзвичайної ситуації та воєнного стану в Україні (монографія, 2023 рік).

Окрім того, Валентина Антонівна ВАСИЛЬЄВА створила сприятливі умови для налагодження зв'язків з освітніми закладами, науково-дослідними установами європейських країн. У рамках міжнародного наукового співробітництва укладено меморандум про співпрацю між Науково-дослідним інститутом приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бур-

чака НАПрН України та Прикарпатським національним університетом імені В. Стефаніка з Faculty of Law, Canon Law and Administration of the John Paul II Catholic University in Lublin (м. Люблін, Польща). Налагоджено комунікативне співробітництво із Faculty of Law and Administration of the Silesian University, (м. Катовіце, Польща), Faculty of Law of Jagellonian University (м. Краків, Польща), Faculty of Law of Trnava University (м. Трнава, Словаччина), Faculty of Law of the University of West Bohemia (м. Пльзень, Чеська Республіка), Academy of Economic Studies (Law Department) and Faculty of Law of Titu Maiorescu University of Bucharest (м. Бухарест, Румунія), Faculty of Law of Charles University (м. Прага, Чехія), Institute of Company Law and International Commercial Law, Law Faculty of Kark Franzen University (м. Грац, Австрія).

Завдяки людським цінностям довіри, толерантності, справедливості, солідарності Вченої і в той же час вміння відстоювати свої позиції на наукових заходах, що організовувалися Валентиною Антонівною на Прикарпатті, завжди брали участь представники наукових шкіл ряду вітчизняних навчально-наукових і наукових закладів та установ, а саме: Львівського національного університету імені Івана Франка, Тернопільського національного економічного університету, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київського університету права Національної академії наук України, Київського університету туризму, економіки і права, Національного університету «Києво-Могилянська академія», Київського національного університету імені Вадима Гетьмана, ПВНЗ «Міжнародний інститут менеджменту», Національного університету біоресурсів і природокористування України, Київського національного торгово-економічного університету, Інституту держави і права імені В. М. Корещького Національної академії наук України, Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Національного юридичного університету Ярослава Мудрого, Харківського національного університету внутрішніх справ, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Національного університету «Одеська юридична академія», Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, Запорізького національного університету, Хмельницького університету управління та права, Донецького національного університету імені Василя Стуса.

За десятки років плідної наукової праці Володимира Васильовича ЛУЦЯ та Валентини Антонівни ВАСИЛЬЄВОЇ Лабораторія зросла у науковому вимірі та цілком виправдано була перейменована у 2024 році на Лабораторію корпоративного права імені академіка Володимира Луця Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, що діє на базі навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаніка. Водночас у жовтні 2023 року дирекцією Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України було прийнято рішення про започаткування проведення на базі Лабораторії щорічної міжнародної науково-практичної конференції «Васильєвські читання», на якій буде продовжуватися втілюватися ідея Валентини Антонівни про розвиток науки корпоративного права на Прикарпатті, обмін знаннями, міркуваннями, науковими аргументами та досвідом між відомими вітчизняними й іноземними вченими – правниками і практикуючими юристами, адвокатами, суддями, молодими науковими співробітниками, аспірантами і всіма, хто цікавиться проблематикою фундаментальних і прикладних досліджень у сфері корпоративного права та управління. Адже на шляху становлення і розвитку школи корпоративного права її плідною науковою працею було підготовлено висококваліфікованих науковців та юристів-практиків, які продовжили дослідження наукових ідей В. А. Васильєвої та взяли участь у формуванні запропонованої нею концепції розвитку корпоративного права згідно викликів сучасності та вимог бізнесу.

Невмирущу пам'ять та слова вдячності висловлюють науковці:

Олександр Дмитрович КРУПЧАН – за багаторічну дружбу між сім'ями та порозуміння у робочих питаннях;

Микола Костянтинівич ГАЛЯНТИЧ, Віталій Миколайович МАХІНЧУК та Володимир Іванович БОБРИК – за стимулювання до творчості та дружню допомогу у визнанні їх досяг-

нень на державному рівні;

Ліліана Василівна СЩУК, Наталія Дмитрівна ВІНТОНЯК, Ольга Ігорівна ЗОЗУЛЯК та Вікторія Валентинівна ВАСИЛЬЄВА – за тепле слово та материнську турботу про учнів;

Тетяна Григорівна ПОПОВИЧ – за легке спілкування при виконанні науково-дослідних робіт та відкритість у особистих стосунках.

Нижче у тематичному збірнику наукових праць представлені наукові роботи у формі наукових статей, що розкривають наукові дослідження Валентини Антонівни ВАСИЛЬЄВОЇ та дозволяють по-новому поглянути на проблематику, що розроблялася нею.